Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., și de fiesce care publicațiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**« în Blaș.

Anul X. — Blaș 5 Maiŭ 1900. — Numĕrul 18.

Completarea Capitlului mitropolitan.

Scirea dată în ultimul numĕr despre numirea Mon. *Alesandru Uilăcan* de canonic mitrop. a fost confirmată de „Budapesti Közlöny" din 28 April n.

Étă decretul preaînalt publicat în Nrul 97 al foiĭ oficióse:

Vallás és közoktatásügyi magyar Miniszterem előterjesztésére a gyulafehérvár fogarasi görög szertartású katholikus főkáptalanban megüresedett királyi alapitványi kanonokságot *Ujlakán Sándor* czimzetes alesperes és balázsfalvi érseki főgymnásiumi tanárnak adományozom.

Kelt Bécsben 1900 évi Április hó 17-én.

Ferencz József s. k.
Dr Wlassics Gyula s. k.

Pe românesce:

La propunerea Ministruluĭ meŭ de culte și instrucția publică. conferesc vacantul canonicat de fundațiune regéscă, din Capitlul gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș, profesoruluĭ de la gimnasiul superior archiepiscopesc din Blaș *Alesandru Uilăcan,* viceprotopop onorar.

Dat Viena la 17 April 1900.

Francisc Iosif m. p.
Dr Wlassics Gyula m. p.

Noul canonic, s'a născut la 1846 în Hărțĕŭ (Maros-Hartzó), și e fiul fostuluĭ preot de acolo George Ujlaki. A studiat la Oșorheiŭ și Blaș. Absolvând gimnasiul a fost primit la teologie, după care la an. 1873 a fost numit la gimnasiul din Blaș profesor de sciințele naturale. La an. 1876 a fost chirotonit preot. În urma legiĭ de instrucție a fost recunoscut ca profesor ordinar din limba și literatura magiară și de istoria naturală. A fară de ocupațiunile profesoralĭ a lucrat ca membru la Esactorat, în comisiunea scolastică, ca asesor la tribunalul matrimonial pentru Archidiecesă ș. a. Din 1887—1890 a redactat „Fóea scolastică". A publicat maĭ multe manuale de istoria naturală și geografie și a format grădina botanică de lângă gimnasiul din Blaș. La an. 1895 a fost numit viceprotopop onorar și încă la 1898 a fost propus de canonic.

Invasiunea străinilor.

(X.) Dintre acusele, ce maĭ des le-am audit ridicându-se din gura șoviniștilor asupra némuluĭ nostru și special asupra băncilor nóstre românescĭ, a fost și este până în ziua de azĭ, că Româniĭ deposedéză pe magiarĭ, că băncile românescĭ cumpĕră moșiĭ marĭ de la magiarĭ și apoĭ le împărțesc între românĭ.

Acusa acésta a rĕsunat de nenumĕrate orĭ, publicul magiar a luat tot de banĭ bunĭ. Dar de dovedit n'aŭ dovedit absolut nimic ceĭ ce aŭ ridicat acusele.

Noĭ — drept spunĕnd — ne-am fi bucurat, dacă ar fi fost ceva adevĕr în acusele șoviniștilor. Nu pentru că am dori a ne înmulți cu elemente străine; nu pentru că am dori a ne întări în contul altor interese legitime, — ci pentru că într'o asemenea espansiune am fi vĕḑut o putere de viĕță atât de mult dorită în poporul nostru, și pentru că în o asemenea acțiune a băncilor nóstre am fi descoperit în conducĕtorĭ și ceva ideĭ, ér nu numaĭ simple transancțiunĭ de escompt și reescompt.

Durere înse, că noĭ nicĭ când n'am aflat întemeiate acusele șoviniștilor. Ceea ce noĭ cu ochiĭ nostri am vĕḑut și zilnic vedem, e, că țĕraniĭ nostri tocmaĭ așa sînt de îndatorațĭ la băncĭ ca și țĕraniĭ magiarĭ, că creditul personal s'a redus la nimic, că azĭ mâne proprietariĭ de pămînt ajung a fi arêndașiĭ băncilor.

Și când ajunge lucrul la dobă, atuncĭ băncile nóstre tocmaĭ așa își caută interesul lor ca și cele magiare: cércă să-șĭ scótă baniĭ elocațĭ, și nu se uĭtă, cine e acela care dă banul. E de mirat? Nu sînt băncile, carĭ aŭ provocat stările aceste și nicĭ nu aŭ să pórte ele rĕspunderea.

Atâta stă, și e adevĕrat, că pe cum băncile magiare nu urmăresc o politică óre care în operațiunile lor, așa nu urmăresc nicĭ ale nóstre. Merg

Feuilleton.

Iubileŭ literar.

— O sută de anĭ de la existința feuilletonuluĭ. —

Cine a avut ideea de a introduce în gazetărie feuilleton-ul? Cine a avut fericitul gând, de a introduce o rubrică nóuă, în care să nu fie vorbă de politică, ci de ceva maĭ sĕnin și maĭ binefăcĕtor?

Un Iesuit!

Tótă lumea „civilisată", — care cunóșce pe Iesuițĭ tot așa de bine, cum scriitorul acestor rĕndurĭ cunósce notabilitățile din Kamtsatka saŭ din Sumatra — va rĕmânea uimită. Cum? Se póte o idee așa de bună, să isvorescă din capul unuĭ Iesuit?

Cu tótă uimirea lumeĭ civilisate, trebue să mărturisim, da. se póte. Feuilleton-ul cel dintâiŭ a fost scris de Iesuitul Julien Louis Geoffroy. [1]) Nu ne ocupăm maĭ în detail cu viĕța acestuĭ prim feuilletonist, când scim că el trăia pe vremea, când ordul Iesuit a fost isgonit din Franța. Ne mărginim a aminti, că la *2 Maiŭ 1800* a apărut în „Débats" din Berlin primul feuilleton din condeiul luĭ Geoffroy — și din acest motiv literatura francesă ĭ-a dat titlul „le père du feuilleton".

Avem motiv să ne bucurăm de acésta aniversare, căcĭ printrînsa s'a deschis calea literatureĭ frumóse, în colónele gazetelor. Avem motiv să ne bucurăm. căcĭ feuilleton-ul e o notă sĕnină în orĭ ce ziar. Dacă cele alalte colóne se umplu cu știrĭ rĕcĭ. obiective, ce inspiră seriόse îngrijirĭ, ales pentru un neam ajuns în o situație ca a nóstră, cel puțin feuilleton-ul se verse puțină căldură în inimĭ. cel puțin el se ne însenineze gândirea. cu imaginĭ plăsmuite în mintea — visătorilor.

Visătoriĭ? Unde ni-s entusiaștiĭ, visătoriĭ, trubaduriĭ?

Puținĭ la numĕr și puținĭ la forțe, vom cerca să adunăm și noĭ un mănunchiŭ de viorele, întru amintirea adurmituluĭ părinte al feuilletonuluĭ. Alțiĭ vor da rose și liliĭ — noĭ dăm din puținul nostru un mănunchiŭ de viorele numaĭ. Căcĭ orĭ cât de neînsemnate ar fi viorelele, cetitoriĭ vor primi cu plăcere mănunchiul, căcĭ el e compus din cele maĭ dragĭ florĭ de primăvară . . . .

[1]) Să nu credețĭ, că „Enciclopedia" nóstră spune că Geoffroy a fost Iezuit! Pentru Dumnezeŭ! ar fi păcat să laudĭ pe papistașĭ!

Fără titlu.

Azĭ dimineață am întâlnit înaintea farmacieĭ un biet copilaș cu fața bugetă și haina sĕrăcăciósă.

Era de vreme. Farmacia încă nu se descuiase.

L'am privit mirat.

Avea ochĭ marĭ și privirea perdută. Rĕḑimat de gardina ușeĭ se uita fix înainte, ca și cum ar vrea să prindă în negura désă un lucru mult căutat.

Am trecut maĭ de parte.

Când am reînceput preumblarea era tot acolo. Obosit de așteptare, se așezase pe trépta de piatră și-șĭ lăsase capul pe palmă.

Nu m'am putut opri să nu-ĭ zic ceva.

— Aștepțĭ de mult băiete, de ce nu sunĭ? — și ĭ-am arĕtat soneria.

N'ajungea să apese. Ĭ-am venit în ajutor.

— Voiescĭ leacurĭ?

tóte pe calea bătută, apoĭ că ce va fi la urmă, la asta nu se gândesc, asta nu le privesce. Faptul e, că pe cum băncile magiare n'aŭ deposedat sistematic şi cu plan pe proprietariĭ românĭ, ast fel nicĭ băncile nóstre n'aŭ deposedat pe proprietariĭ magiarĭ. Din contră am puté să ne provocăm chiar şi la esemple, carĭ tocmaĭ contrarul l'ar dovedi despre unele băncĭ de ale nóstre. Recriminările înse nu duc la scop.

Acum remarcăm o nóuă fasă în mersul ideilor. Într'o secţie a „Reuniuneĭ economice regnicolare" din Budapesta, unul dintre scriitoriĭ ceĭ maĭ acreditaţĭ în materie de economie naţională, Dr Baross János, a ţinut o prelegere despre achisiţiile de imobile, făcute de străinĭ aicĭ la noĭ în ţéră în ultimele deceniĭ, de la anul 1848 în cóce.

Conferenţiarul a arĕtat maĭ întâiŭ, că în tóte statele sînt disposiţiĭ legale pentru a regula cumpĕrarea de imobile din partea supuşilor din alte state. Rusia şi România aŭ făcut imposibilă trecerea averilor imobile în mânĭ străine. Singur la noĭ e lăsat în libera voe a orĭ cuĭ, de orĭ unde, ca să cumpere în ţéra acésta moşiĭ, să le esploateze după plac şi apoĭ venitele să le ducă în străinătate şi acolo să le mânce, înbogăţind ast fel alte ţĕrĭ cu venitul scos de la noĭ.

Datele adunate de dl Baross nu sînt deplin esacte, dar şi aşa aproximativ daŭ o icónă îngrozitóre despre ceea ce va ajunge ţéra nóstră, dacă se va continua pe calea apucată. A nume după datele dluĭ Baross în mâna alor 382 proprietarĭ străinĭ se găsesc 1.572.900 jugere catastrale de pămînt. Dacă se adaug la aceştĭ 382 proprietarĭ alţĭ 66, aĭ căror proprietăţĭ nu le-a putut erua esact, atuncĭ aproximativ se póte zice, că în mânile alor 448 proprietarĭ, carĭ nu sînt cetăţenĭ aĭ acesteĭ ţĕrĭ, se află 1.900.000 jugere catastrale, va se zică, în timp de câte va deceniĭ a ajuns în mânĭ străine *a zecea parte* a averilor supuse liberuluĭ schimb din ţéră.

La datele aceste se poftéscă şoviniştiĭ nostri a vorbi. Unde este faţă de datele aceste acţiunea băncilor peste tot, şi maĭ ales a băncilor române?

Satul arde — baba se peptenă.

În ministerul de agricultură se ţin anchete peste anchete, se fac planurĭ de colonisare, se pornesce cruciadă pentru a recuceri ţéra din mâna românilor, şi când colo aprópe *dóuĕ milióne jugere,* cât n'aŭ toţĭ româniĭ din tótă ţéra, aŭ ajuns în mâna alor 400 — jidanĭ, de prin Rusia, România şi maĭ scie Dumnezeŭ de unde.

Şi cine-ĭ de vină?

Apoĭ cine să fie? Vedĭ bine că numaĭ Româniĭ; cine ar şi puté să fie altul?

Într'aceea bieţiĭ românĭ se ĭeŭ de braţ cu şi maĭ bieţiĭ sĕcuĭ şi se duc în România. Aicĭ nu maĭ rĕsbesc a plăti şi dărĭ şi camete la băncĭ. Şi proprietariĭ din Ardeal trebue să lucre cu tăuţĭ, de carĭ azĭ mâne încă nu vor maĭ căpĕta. Şi ruteniĭ se duc în America, unde acuşĭ vor întemeia episcopie greco-catolică cu limbă liturgică — angleză.

Le vĕd tóte aceste şoviniştiĭ? Le vede domnul Beksics?

Lor le trebue coloniĭ, ca să se pótă îmbogăţi pe spatele coloniştilor. Le trebue încetarea fideicomiselor, le trebue secularisarea averilor bisericescĭ?

De ce? Ca să mântuiéscă poporul magiar? Ferit'aĭ Dómne. Ca să aĭbă câţĭ va nemeşĭ decăzuţĭ, carĭ şi-aŭ bătut în pintenĭ averile părinţescĭ, ce să vîndă viniturilor din ţĕrĭ străine, carĭ ast fel vor cuceri ţéra, nu cu arme, ci cu banĭ gata.

Dar n'aĭ ce le face.

O fóe, fóea fostuluĭ ministru-president, are cutezanţa a spune, că adevĕrat liberalism e acela, dacă se magiariséză şi se apasă naţionalităţile nemagiare.

Şi unuĭ ast fel de nebun i-se permite a umbla printre ómenĭ, ba i-se dă voie a scrie prin foĭ, în loc de a fi internat pentru tot de una într'o casă de alienaţĭ!

Póte Dumnezeŭ să ajute la o ast fel de ţéră?

Ne bucurăm, că s'a aflat totuşĭ un om, care a demascat puţin rĕul. Şi ne-am bucura şi maĭ mult, dacă vocea nu ĭ-ar fi rĕsunat în pustiŭ.

Autonomia catolică. — La timpul sĕŭ am luat şi noĭ notiţă de aceea, că Episcopatul catolic din Ungaria, a esmis o comisiune de treĭ, care să preciseze posiţia Sa, faţă cu proiectul comisiuniĭ de 27. presentat şi primit în general de congresul autonomic. Zilele acestea comisiunea de treĭ şi-a terminat lucrările. Nu scim întru cât vor fi acceptate orĭ nu de corpul Episcopilor cele espuse în aceea lucrare, scim înse, că Episcopatul nostru şi faţă de lucrarea comisiuneĭ acesteia şi-a păstrat atitudinea sa de maĭ înainte, precisată maĭ pe urmă în memorandul adresat de Mitropolitul din Sinodul archidiecesan.

Vom însemna de pildă unele puncte din lucrarea comisiuneĭ. Comisiunea pretinde adecă, ca guvernul să estradee tóte fondurile şi fundaţiunile catolice, pe carĭ acum le administréză el. Cere să se asigure bisericiĭ catolice, cel puţin aceea înrîurinţă asupra academiilor şi şcolilor mediĭ, pe care o are statul catolic transilvan. Fondurile şi fundaţiunile acestea, spune comisiunea, aŭ fost făcute saŭ de bărbaţĭ catolicĭ, saŭ din averĭ catolice, pentru câte un scop curat

---

— Da, mama e bolnavă de mult şi azĭ nópte ĭ-a fost aşa de rĕŭ! — şi trĕmurul voceĭ sale argintiĭ şi un bob de lacrimă ivit de o dată în mariĭ luĭ ochĭ, veneaŭ să steie mărturie de adevĕrătatea celor ce spunea.

În clipa când să se deschidă uşa farmacieĭ, o femee bĕtrână veni să-l ĭeĭe.

— Nu maĭ trebuesc leacurĭ drăguţule, vin'o acasă.

— Nu maĭ trebuesc? — am întrebat'o eŭ?

— Nu! — şi m'a privit semnificativ. Bietul copil! nu maĭ avea mamă! . . .

A.

Adelais.

„Alésa mea, alésa mea, ce am făcut ţie, saŭ cu ce te-am întristat . . . rĕspunde mie! — Tu m'aĭ lăpădat pe mine, tu maĭ uitat pe mine!"

— „O, Domnul meŭ! o, Dumnezeul meŭ!" . . . . E nópte. Luna sfiiciósă îşĭ trimite pe pămînt un potop de raze de aur, ce se prind la învălmăşală cu întunerecul, care stăpânesce firea obosită. Din acest amestec de lumină şi întunerec, în depărtare apare mănăstirea B. Turnul eĭ, ce se pierde în sus, pare o mână întinsă spre rugăciune. Întréga înfăţişare a mănăstireĭ îţĭ face impresia unuĭ suflet evlavios, ce se rógă.

E luptă între întunerec şi lumină, şi e linisce. —

Din boschetul mănăstiriĭ se desprinde încet o umbră, şi cu cât înaintéză cătră mănăstire cu atâta ĭes tot maĭ în vĕz formele eĭ. — E o femee îmbrăcată în negru. Pĕrul strîns la tîmple cu o maramă, e aruncat în unde pe spate. Faţa-ĭ prăvuită de razele luneĭ se pare de tot palidă. Mersul ĭ-e şovăitor, capul plecat puţin spre piept. Întrând în pridvorul mănăstiriĭ ţine pasul cătră icóna Prea Curateĭ, ce se vede în fund, şi carea e luminată de o candelă ce arde de asupra. — Întrările ĭĭ par cunoscute. Aprópe de icónă paşiĭ ĭĭ sînt de tot şovăitorĭ, şi trĕmură în tot trupul. Ajunsă în faţa icóneĭ îşĭ ridică puţin ochiĭ spre Fecióra. Ochiĭ eĭ se întîlnesc cu ochiĭ ceĭ de mamă a Prea Curateĭ Mariĭ şi ĭĭ străbat până în adîncimile sufletuluĭ sbuciumat. Capul ĭĭ cade pe piept, picióarele nu o maĭ ţîn: ea cade în genunchĭ suspinând cu amar. —

Tu suflet pustiit şi inimă sdrobită, ce te aduce de cu suspinele tale conturbĭ liniscea binefăcĕtóre a acestuĭ loc pacinic şi sfînt? Ce durerĭ adusu-te-aŭ la picióarele dătătoreĭ de pace? Tu plângĭ, şi plânsul tĕŭ e aşa de sfâşietor, suspinĭ şi în suspinul tĕŭ îţĭ puĭ inima ta sfâşiată şi durerea ta omorîtóre.

Îşĭ potrivesce mânile cruciş pe piept, se rógă încet, şi trĕmurând se plécă şi-şĭ lipesce buzele ardĕtóre de póla Prea Curateĭ şi o sărută cu tot focul ĭubiriĭ sufletuluĭ eĭ.

Suspinele o înécă, lacrămile ĭĭ acoper faţa. O dóre amintirea vremeĭ trecute; faptele eĭ ĭĭ sfâşiă inima fibră de fibră.

— Dómne, unde mĕ voiŭ duce, Dómne!

Ea îşĭ ridică capul fără să-şĭ deschidă ochiĭ — se teme de privirea Mameĭ.

— Sfîntă fecióră . . . . mama mea şi dómna mea, nu mĕ lăsa, ... că greŭ mi-ĭ pĕcatul fórte . . . . necinstit'am ĭubirea fiuluĭ tĕŭ . . . . ajută-mĭ, că mor de durerea pĕcatuluĭ meŭ . . . . Rógă pe fiul tĕŭ . . . . . mama mea . . . !

Capul şi-l prinde în palme şi-şĭ lasă fruntea jos pe piatra rece şi plânge plânsul pocăinţiĭ fericitóre . . . .

Adelais, Adelais! Şi tóte surorile mirate să năpustesc asupra eĭ să o vadă. Dar ea nu se mişcă, capul şi-l ţine rĕzimat de marginea icóneĭ. Stariţa o prinde în braţe şi o ridică cu alte surorĭ.

— Adelais, vorbesce-ne Adelais!

Clopotul capeleĭ începu să sune.

— Pierdută a fost şi s'a aflat, — şopti încet stariţa.

Şi cercaŭ să o mângăe una fie care. La vorbele de mângăere, pieptul eĭ se ridica spasmodic şi erumpând în un acces de hohote abia putu zice:

— Lăsaţi-mĕ să plâng amar, lăsaţi-mĕ şi nu mĕ mângăiaţĭ?

V. S.

catolic. Guvernul ca atare şi în urma legilor religionare, aduse în timpul din urmă, nu mai ofere destulă garanţă. că va împlini dorinţele şi intenţiunile fundatorilor şi va promova scopurile pentru ajungerea cărora aŭ fost create acele fondurĭ.

Cererea acésta şi numaĭ singură e destulă, ca să putem spune, că lucrările autonomieĭ vor fi din noŭ amînate, cine scie până când. Guvernul a declarat deja de mult, că nicĭ vorbă nu póte fi de estradarea fondurilor acestora. Şi acum când comisiunea doresce estradarea lor, nu face alt ceva, de cât voesce să reîncépă pertractările ér de la început.

În zădar se provócă comisiunea la biserica din Ardeal, care îşĭ administréză ea însaşĭ fondurile sale. Guvernul nu va ceda. Luĭ îĭ maĭ place să susţină anomalia acésta. În câte rîndurĭ nu s'aŭ cerut şi de Ordinariatul nostru fundaţiunile de aprópe 3 milióne corónе, carĭ aŭ fost luate în administraţia statuluĭ, dar fără nicĭ un resultat.

Un alt punct de divergenţă e şi posiţia ce o ĭe comisiunea de treĭ contra proiectuluĭ de a face loc şi laicilor şi clerului inferior în organismul diecesan. Oposiţia comisiuneĭ e hotărîtă. Biserica e pusă sub conducerea Episcopilor, chiar prin voinţa divină, eĭ sînt prin urmare rěsponsabilĭ de tot ce se face şi întîmplă în biserică. Dacă eĭ sînt rěsponsabilĭ, urméză de sine, că numaĭ a lor e şi conducerea şi din dreptul acesta eĭ nu conced nimic nimĕruĭ.

După cum e evident, din cele comunicate, comisiunea de treĭ ĭe o ast fel de posiţie, care nu va fi acceptată nicĭ de guvern, nicĭ de elementul mirean. Şi, de bună samă, va trebui să aşteptăm mult, până se vor putea aplana divergenţele acestea. E fórte probabil decĭ, că tóte lucrările pentru autonomia catolică vor fi ajunse de sórtea, să le acopere pe multă vreme pravul din archive.

Perfidia luĭ „Magyar Szó.“ — În numěrul precedent al foiĭ nóstre am comunicat în estras atacul incualificabil îndreptat de un „Tiborcz“ în „Magyar Szó“ asupra Escelenţieĭ Sale P. S. D. Mihail Pavel, episcopul Oradeĭ-marĭ. La acest atac reflectand un preot gr. cat. în Nr. de la 28 April 1900 a luĭ „Alkotmany“, spre a clarifica opiniunea publică magiară, sedusă prin mistificările din „Magyar Szó“, arată, că în diecesa gr. cat. de Oradea-mare prin limba liturgică română nu s'a romanisat nicĭ o comună; chiar din contră, cu tóte că limba liturgică e română, comunele române maĭ misere şi majorisate, în urma cursuluĭ firesc a lucrurilor, aŭ primit limba magiară. „Faţă cu acest fapt fóia mareşaluluĭ de curte se provócă la cercularíul Nr. 1759 din 1892 a episcopuluĭ Pavel, pe care l'a descris din cartea luĭ Pituk Béla şi încă cu aceeaşĭ perfidie, cu care a tradus Pituk pe limba magiară acel circulariŭ. Anume circulariul se începe: „Dispunem, ca în tóte acele parochiĭ, unde poporul nu-şĭ *vorbesce maĭ mult* limba bisericeĭ sale“. Episcopul presupune, că a vorbit'o, Pituk Béla şi fóia mareşaluluĭ traduc: Azokban a parochiákban, a melyekben a nép *még* nem beszél saját egyházi nyelvén. Cuvintele: „Maĭ mult“ = (többé nem), Pituk şi M. Szó le traduk: *még* nem (= încă nu)“

De aci reésă, că „M. Szó“ spre a provoca opiniunea publică în contra prelaţilor gr. cat. românĭ, de noŭ recurge la minciunĭ şi falsificărĭ. Alt cum acésta fóe şĭ-a mâncat creditul şi la magiarĭ, pe cum se póte deduce din rěspunsul, ce l'a dat „Budapeşti Napló“ reprodus şi de alte foĭ magiare, din care şi noĭ am comunicat un estras în numěrul trecut.

Sinódele bisericiĭ gr. ort. — În Dumineca Tomeĭ s'aŭ deschis în cele treĭ diecese gr. ort. îndatinatele sinóde anuale.

După raportele publicate până acum însěmnăm câte-va momente, ce ni se par maĭ însěmnate, fără de a avé pretenţia. că vrem să ne mestecăm în afacerile bisericescĭ ale fraţilor gr. ort.

Tóte sinódele aŭ fost deschise de episcopiĭ diecesanĭ, afară de cel de la Caransebeş, care e condus de archimandritul *Filaret Musta*, fiind că episcopul Niculae Popea, din causa uneĭ indisposiţiĭ, nu s'a aflat în plăcuta posiţie de se presenta în sinod.

În şedinţa a II a sinoduluĭ archidiecesan deputatul Partenie Cosma, a adresat presidiuluĭ o interpelare în causa reuteĭ bisericeĭ Sf. Nicolae din Braşov. Presidiul a rěspuns în şedinţa a III. declarând, că nu are cunoscinţă oficiósă, cum s'a resolvat chestia. Rěspunsul să ia la cunoscinţă şi tot o dată se primesce şi propunerea dep. Cosma, că atât interpelarea, cât şi rěspusul să se predeie comisiuniĭ organisătóre, spre a studia afacerea şi a face propunere în merit.

După raportul consistoriuluĭ archidiecesan sînt 961 preoţĭ esternĭ şi 14 în centru. Suflete înt 741.275 cu 4870 maĭ mult ca în an. 1898 din acestea 30·4 % ştiŭ scrie şi ceti. Dintre 5379, căsătoriĭ încheiate în total, la oficiul politic s'aŭ încheiat 103. Căsătoriĭ mixte aŭ fost 369. Conveţuirĭ ilegale 4358, cu 205 maĭ multe ca în 1898. copiĭ ilegitimĭ 25912. În 1899 trecerile la altă biserică aŭ fost maĭ marĭ cu 53 persóne. Parochiĭ vacante 123, clericĭ inscrişĭ 78. din carĭ numaĭ 14 cu maturitate. Procese matrimoniale terminate cu divorţ 17.

În şedinţa a II. a sinoduluĭ aradan, cu ocasiunea verificăriĭ deputaţilor, episcopul a presentat scrisórea prin care dep. Vinc. Babeş depune mandatul din Vinga, de asemenea a fost remarcabil, că dniĭ Gáll şi Mocsonyi şĭ-aŭ cerut concediŭ pe întrégă durata sinoduluĭ, şi că nu s'a presentat nicĭ unul aprópe din partisaniĭ grupăriĭ meţianiste.

La sfîrşitul şedinţiĭ a III. a sinoduluĭ aradan Episcopul Goldiş protestéză contra acuseĭ ce i s'a adus, că ar fi influinţat alegerile de deputaţĭ. De asemenĭ protestéză contra

---

ÎNCĂ UN ĬUBILEŬ.

— În zilele aceste va fi ĭubileul de o sută de anĭ al feuilleton-uluĭ, — mĭ-a zis redactorul nostru.

— Eĭ, şi ce am eŭ cu ĭubileul feuilletonuluĭ?

— Să scriĭ ceva pentru feuilletonul din numěrul procsim.

— De ce?

— Fiind că aĭ maĭ scris şi de altă dată!

Atâta. El s'a dus. Eŭ am rěmas. Şi cum sînt membru al partiduluĭ nostru naţional, dator şi dedat a crede şi a face, ceea ce alţiĭ věd de bun, „eŭ înse nu“, — m'am pus la masă, ca să scriŭ.

În ciuda provocăriĭ redactoruluĭ nostru, ţin să declar şi să constat, că nu-s eŭ, cel ce am scris primul feuilleton. Asta nicĭ nu e posibil: întâiŭ pentru că acuma sînt o sută de anĭ nicĭ nu eram pe lume; apoĭ nicĭ nu scriam pe atuncĭ feuilletóne; şi în urmă chiar de aşĭ fi scris, nu puteam să le public. de óre ce acum sînt o sută de anĭ, foĭ românescĭ nu apăreaŭ, ba dacă îmĭ aduc bine aminte, nu apărea pe atuncĭ nicĭ chiar — „Unirea“.

Declar în locul al doilea, că nu de aceea se împlinesce acum un centenar de la apariţiunea primuluĭ feuilleton, fiind că noĭ româniĭ cu dóuě sute de anĭ înainte de acésta ne-am unit cu biserica Romeĭ, cĭ fiind că datina de a despărţi foile în planteren şi etaj s'a întrodus acum sînt o sută de anĭ.

Că datina asta nu s'a întrodus maĭ întâiŭ la noĭ româniĭ, asta încă trebue s'o declar. Drept dovadă aduc faptul, că ceea ce se scrie în plan-teren orĭ în subteren — cum vě place — se numesce „feuilleton“. Şi de aicĭ aĭ puté conchide, că până şi nemţiĭ de la francezĭ aŭ împrumutat „feuilleton“-ul, de óre ce aşa îl numesc şi eĭ în foile lor. Ba până şi „Unirea“ pare a recunósce originea gallică a feuilletonuluĭ, că alt cum n'ar scrie numele acesta.

Alte foĭ de ale nóstre nu se par a împărtăşi vederile „Unireĭ“. Unele la „feuilleton“ îĭ zic „foiţă“, altele „foişóră“, ba unele îĭ zic „foişor“.

Ce se zic eŭ?

Cred că tóte numirile aŭ îndreptăţirea lor. După cum ĭeĭ lucrul.

„Feuilleton“ e bine, că aşa l'aŭ botezat părinţiĭ.

„Foiţă“ încă e bine, pentru că orĭ cine scie regulele tipografice, va trebui să scrie pe „foiţe“ separate, şi încă nu numaĭ feuilletonul ci şi altele. Apoĭ „foită“ e bine, de óre ce de regulă ceea ce să scrie prin feuilletóne, e lucru uşor şi fără măduă, ca „foiţele“ orĭ „foişórele“ de sugarete.

Nu e rěŭ nicĭ „foişor“. În „foişor“ te „plimbĭ cu capul gol“, aşa zice cântecul popular. Apoĭ din „capul gol“ nu ĭes ideĭ mănóse. Ast fel de ideĭ ĭeşite din „capul gol“ unde să le puĭ? Vezĭ bine că în „foişor“.

Şi tot e bun feuilletonul. Ce-ar fi fără el? Eŭ cred, că ziaristica nu s'ar fi avîntat la desvoltarea sa de azĭ fără feuilleton.

Feuilletonul e menit pentru a cuprinde lectură maĭ uşóră. Nu e gingaş. Primesce tot felul de scrisorĭ: poesie, prosă, poesie în prosă, prosă în poesie, prosă în prosă, poesie în poesie, prosă fără prosă, şi poesie fără poesie.

Feuilletonul deschide calea la începětorĭ. Şi cine nu începe, nu póte înainta.

Feuilletonul e şcóla scriitorilor. Toţĭ scriitoriĭ aŭ să-şĭ mulţuméscă feuilletonuluĭ fiinţa lor.

Când un scriitor apucă peste linie, se urcă din subteran în etaj, e ca şi fata, care îmbracă maĭ întâiŭ rochia lungă.

Maĭ aduceţĭ-vě aminte, de sentimentele ce clocotiaŭ în pepturile vóstre virginale, când prima óră aţĭ îmbrăcat rochia lungă? Da de mândria bărbătéscă, ce v'a umflat peptul, când de sub linie v'aţĭ ridicat şi aţĭ scris primul articol de fond?

Vě aduceţĭ aminte?

Nu? Eĭ bine, nicĭ eŭ nu-mĭ maĭ aduc aminte. De prima rochie lungă nu-mĭ aduc aminte, de óre ce nu-s femee, şi aşa n'am fost nicĭ fată; de înălţarea peste linie încă nu-mĭ aduc aminte, de óre ce eŭ am păţit'o întors: am scris maĭ întâiŭ articlu de fond, dar atâta a fost de rěŭ, în cât redactorul numaĭ ca — feuilleton mi-l'a publicat; ast fel eŭ din etaj am ajuns în subteren.

De aceea ĭubilez eŭ acum la ĭubileul feuilletonuluĭ.

Argus.

acusei din ziare, şi care a fost înaintată şi la guvern, că adecă ar fi rěsbunător şi că în diecesă domnesce anarchie. „Anarchie nu este sub cârmuirea mea, ci în creerii acelora, carî însinuă şi mě acusă pe mine şi pe sfetnicii meĭ". În şed. a IV. abzicerea deputatului Babeş, a fost primită, fără considerare la motivarea renunţăriĭ.

Revistă bisericéscă.

Franţa. Relaţiunile dintre guvernul frances şi biserică sînt tot cele vechi, adecă ostile. Sentinţa, ce s'a fost adus de un tribunal din Paris, prin carea congregaţiunea Assumţioniştilor se declara de desfiinţată, a fost întărită şi de înalta curte de cassaţie. Cu tóte acestea despre esecutarea eĭ nu se îngrijesce nime. Tot aşa stă lucrul şi cu alte congregaţiunĭ nerecunoscute de guvernul frances, pe cum şi cu proiectele de legĭ, pe carĭ guvernul le a făcut pentru regularea clerului inferior şi superior. Tóte aŭ rěmas numaĭ pe hârtie, după ce punerea lor în pracsă ar provoca un resens general în intreg poporul, ceea ce nu ĭ-ar conveni guvernuluĭ.

Italia. Numěrul peregrinilor, carĭ aşa zicênd asediéză Roma, e nesfârşit. Nu este ţéră catolică, carea să nu fi espedat până acuma unul orĭ dóuě peregrinage. Chiar şi din patrie aŭ plecat până acuma dóuě cete de peregrinĭ, dacă aşa le putem numi pe amendóuě. Care a fost resultatul primuluĭ peregrinagiŭ, orĭ maĭ bine zis a deputaţiuneĭ pentru limba liturgică magiară îl cunóscem. A dóua cétă maĭ numěrósă ca cea dintâĭ, căcĭ numěrul celor, ce mergeaŭ la cetatea eternă se apropia la 1500, dedată cu îngâmfarea, de carea îĭ vedem plinĭ pe compatrioţiĭ noştri, încă nu a fost îndestulită cu primirea, ce ĭ-a făcut'o S. Părinte. Eĭ aşteptaŭ să fie primiţĭ separaţĭ de alte némurĭ ale pămîntuluĭ şi când la adecă, nu numaĭ, că aŭ trebuit să-şĭ pună pofta acésta în cuiŭ, ci aŭ trebuit să sufere, ca maĭ întâĭ să fie presentaţĭ Austriaciĭ şi Belgianiĭ şi numaĭ după aceea piĭ noştri călětorĭ. Baremĭ de ar învěţă din câte o prelegere practică, cum a fost şi acésta, că lucrurile nu merg după ideile subiective, ce şi le forméză cineva, ci după cursul lor natural.

Guvernul italian nesciind cum să-şĭ maĭ sature setea nesăturabilă de banĭ a făcut un paş maĭ de parte. Prin 1890 a fost secularisat el în unele fundaţiunĭ pie destinate pentru subvenţionarea celor lipsiţĭ, cu scopul, ca intenţiunea fundatorilor s'o îndeplinéscă el. Aşa s'a zis, şi zisele aŭ rěmas zise. O parte din interesele fundaţiunilor s'a dat dat pentru cult, ér restul a intrat în sacul fără fund al guvernuluĭ. Acum nicĭ renta anuală destinată pentru cult nu se maĭ dă. De aci în colo se va adauge şi ea la sumele cele alalte ale fundaţiunilor pie, carĭ crescênd peste měsură, aŭ esplodat.

Fiind vorbă despre visita Monarchuluĭ nostru la Berlin, în Italia a reînviat din noŭ cestiunea romană. La întâlnirea celor doĭ împěraţĭ a fost invitat şi regele Umberto. El înse, fiind că Monarchul nostru nu ĭ-a reîntors visita, ce ĭ-o făcuse în 1881, a rěspuns, că nu póte participa, fără va trimite vre un principe italian, ca să-l represinte. Causa pentru carea visita regeluĭ Umberto, făcută la curtea din Viena acum sînt 19 anĭ a rěmas fără a fi reînapoiată, e cunoscută. Monarchul nostru ca principe catolic, nu póte nicĭ când să visiteze în Roma pe regele italian, ca pe maĭ marele Romeĭ, nefiind el domnitoriul legitim al cetăţiĭ eterne. Întâlnirea de la Berlin în modul acesta, a resuscitat din noŭ cestiunea romană atâtea orĭ declarată de mórtă, dar până acuma tot de a una vie.

Revistă politică.

Afacerĭ interne. Periodul al treilea din şedinţele dieteĭ deschise în 23 Nov. 1896 cu 30 Apr. a. c. s'a terminat şi tot atuncĭ monarchul prin un autograf al sěŭ a deschis periodul al IV.

Primul lucru al nóuělor sesiunĭ parlamentare este convocarea delegaţiunilor. Maestatea sa prin scrisorĭ adresate ministruluĭ comun de esterne şi celor doĭ ministriĭ presidenţĭ a şi conchemat delegaţiunile pe 12 l. c. Dificultate va fi numaĭ în jumătatea de din colo a imperiuluĭ, unde membri delegaţiuneĭ trebue aleşĭ, ceea ce se va întimpla nu fără multă trudă, făcênd Cehiĭ obstrucţie. Chiar şi întrunite delegaţiunile, resultatul lor în stabilirea speselor comune va fi ca problematic, luând în considerare atitudinea ostilă a Cehilor. La cas, când delegaţiunile nu ar puté duce la nicĭ un resultat, spesele comune, pe carĭ până la finea luĭ Iunie le a stabilit Monarchul, ar trebui ca tot Maestatea Sa, să le statoréscă pe un timp óre care.

O scrisóre.

Scumpă Ilénă!

Să-ţĭ spun, ce ţin despre ilustrate? Recunosc, că întrebarea îţĭ e fórte actuală. Étă îţĭ împlinesc dorinţa.

Întru început lucrul după părerea mea a fost fórte bun. Când omul călătoresce, nu-ĭ prea prisosesce vremea, şi aşa nu e mirare, că dacă óre cine scrie din călătorie epistole, acelea sînt de-a rîndul fórte scurte. A inventat dară óre cine ilustratele şi a nume cu ilustraţiĭ de ale obiectelor maĭ frumóse şi maĭ de frunte, carĭ pot să se vadă în fiesce care cetate orĭ regiune. Călătoriul îşĭ cumpěră o ilustrată şi printr'însa dă pe scurt de scire unuĭ prietin, că unde petrece, şi cu o cale îĭ maĭ şi arată, cam ce ĭ-a plăcut maĭ tare în locul, în care petrece. Nu sufere îndoélă, idea a fost fórte bună şi practică.

Dară în sfârşit ce să veḑĭ? Cu nicĭ un lucru nu s'a dovedit ca cu ilustratele, că nu este lucru bun, de care patima omenéscă să nu pótă abusa. Spune-mĭ, dragă, cum ar puté, să plóuě la vreme potrivită şi să se maĭ facă bucatele, dacă daĭ la — domnişóre de 10—12 anĭ de „Ansichtskarten-Album"-urĭ cu sute de ilustrate sosite la adresa lor de la — domnĭ din clasele inferióre ale gimnasiuluĭ? Cred, că direcţiile şcolilor nóstre ar face un bine moral şi naţional, dacă ar cerca, să pună stavilă lucruluĭ acestuia. Nicĭ nu pricep, cum nu le-a venit în gând, să o facă acésta.

Îmĭ aduc a minte, că óre cine acum sînt câte va lunĭ, luase în batjocură lanţul iniţiat de dl Domşa în favorul internatuluĭ de fetiţe din Blaş. Şi acest óre cine în faţa abusuluĭ acestuia cu ilustrate, care nu zic mult, dară 10.000 de coróne a bună samă scóte pe an din buzunarele nóstre ale Românilor, — acest óre cine în faţa abusuluĭ acestuia tace. Să-ĭ fie de bine tăcerea. Pe semne el încă sufere de ilustratomanie.

Eŭ înse îmĭ aduc a minte, că am cetit în „Unirea", cum pruncii din Germania şi din Franţa colectéză din baniĭ seĭ de buzunariŭ an de an milióne de mărcĭ şi de francĭ pentru misiunile catolice de printre păgânĭ. Şi pe noĭ ne smintesce idea lanţuluĭ dluĭ Domşa! Ce lucru bun ar fi dacă părinţiĭ românĭ ar îndemna pe pruncii seĭ, ca baniĭ, carĭ vor, să-ĭ prădeze pe ilustrate, maĭ bine să-ĭ dea spre scopul urmărit de lanţul dluĭ Domşa orĭ spre alt scop tot aşa de bun! Şi pruncilor ar puté, să le premérgă în privinţa acésta cu esemplu chiar şi pruncii ceĭ marĭ, adecă aceia, carĭ în ciuda zecilor sale de anĭ, totuşĭ se cuprind în chip pătimaş cu copilăria acésta.

Sciĭ dară acum părerea mea despre ilustrate. De altmintrea greşescĭ, dacă-ţĭ închipuescĭ, că cu întrebările tale mě superĭ. Aflu eŭ atâta timp, ca să-ţĭ rěspund la ele, şi te încredinţez, că îmĭ facĭ o plăcere cu întrebările tale. Te sărută a ta

Anuţă.

Precaut, nu glumă!

Judele Cornean are o praxă de 13 anĭ, ast fel nu-ĭ mirare, că între alte lucrurĭ folositóre, ce le-a învěţat ca judecătoriŭ, s'a convins şi despre adevěrătatea proverbuluĭ: paza bună încunjură primejdia rea.

El era unul dintre aceĭ rarĭ muritorĭ, carĭ îşĭ pun în praxă, ceea ce învaţă din păţania altora, aşa în cât nu se afla om maĭ precaut ca dînsul pe tot rotogolul pămîntuluĭ. Ba îndemna şi pe alţiĭ la precauţiune, când numaĭ i se dădea ocasiune.

Astă vară căpătând concediŭ de şésă sěptămânĭ a plecat la băĭ. Atuncĭ între alte dispuseţiunĭ *salutare* a pus pe uşa locuinţeĭ sale o hârtie de următorul cuprins:

Toţĭ am plecat la băĭ, acasă nu-ĭ nime.

După acésta şi-a început cura în deplină convingere, că prin hârtia amintită, locuinţa dînsuluĭ e asigurată în contra orĭ căreĭ pacoste din a fară şi din lăuntru.

Dar nu s'a întîmplat, pe cum a plănuit Cornean. Scurt timp după plecarea dînsuluĭ treĭ colibaşĭ, dând cu ochiĭ de placatul cu pricina, încep a se coti semnificativ. Şi fără a se maĭ gândi mult, descuie uşa cu o cheie falsă, adună tot, ce pot duce cu sine şi drept mulţămită pentru buna îndrumare, pun şi eĭ o hârtie lângă a juduluĭ:

Am dus tot, n'a maĭ rěmas nimic.

Întorcându-se Cornean de la scăldĭ s'a convins în pripă, că afişul al doilea spune curatul adevěr. A fară de mobile nimic nu ĭ-a fost rěmas în casă.

Colibaşiĭ încă aŭ fost prinşĭ în scurt timp şi daţĭ în judecată. Aci se scusaŭ cu aceea, că lor nice prin minte nu le-a trecut, să fure, dar vědênd afurisitul acela de afiş, aŭ fost parcă împinşĭ la hoţie. Judecătoriul — de sine înţeles — ĭ-a condamnat, ţinênd înse cont de zicala latină: occasio facit furem, — şi ocasiunea a dat'o Cornean, — ér acestuia ĭ-a dat sfatul colegial, că de altă dată să fie — *maĭ precaut.*

I. B.

Mulţi sint de părere, terminând delegaţiunile, parlamentul magiar va fi disolvat la tómnă, ca în modul acesta să se cureţe de clica rĕmasă încă de pe timpul luĭ Bánffy. Alţiĭ din contră susţin, că parlamentul actual va rĕmâné până iĭ va espira terminul, adecă până în 1901.

În vorbirea-rĕspuns, ce a ţinut'o ministrul president către deputaţiunea comitatuluĭ Timiş, ministrul Széll a dat a se înţelege, că el are de cuget simplificarea administraţiuneĭ, prin ce nu numaĭ că s'ar uşura mult siguraticiĭ cetăţenĭ, abrogându-se multe din scriptităţiile moderne, fără tot odată s'ar reduce şi numĕrul amploiaţilor, crescut astăzĭ până la indefinitiv.

Austria. Cestiunea egaleĭ îndreptăţirĭ a limbeĭ cehe cu cea germână din subcomisiunea conferinţeĭ de împăcare a ajuns şi în dieta provincială. Lucrurile staŭ tot ca maĭ înainte. Cehiĭ păstrézá şi acum punctul lor de vedere, ér Nemţiĭ se opun. În urma acesteĭ situaţiĭ deputatul ceh, Herold, a promis în dieta Bohemieĭ în numele soţilor sĕĭ de principiĭ, că dacă până în 5 Maiŭ nu li se va face promisiune în ce privesce restituirea ordonanţelor de limbă ale luĭ Badeni, îşĭ vor lua eĭ însu-şĭ satisfacere, carea înse nu va fi nicĭ pe placul guvernuluĭ, nicĭ pe al Nemţilor. Acéstă satisfacţie, pe cum se dă cu socotéla va fi obstrucţia pe tótă linia. Acésta înse nu e pe placul celor alalţĭ slavĭ din Austria şi în locul prim nu e pe placul Slovenilor, carĭ promit ruperea lor de către Cehĭ, când acestia s'ar opune planuluĭ de a se maĭ construi o linie ferată prin patria lor. Poloniĭ încă, cel puţin o parte din eĭ, vreŭ să o rupă cu Cehiĭ, pe când ceĭ alalţĭ, rĕmân solidarĭ, ca să pótă elupta drepturile, carĭ compet slavismuluĭ în Austria.

Din Bucovina se anunţă, că între maĭ mulţĭ deputaţĭ românĭ şi între guvernatorul ţĕriĭ, baronul Bourguinon, s'a stabilit un acord. Una din condiţiunile acestuĭ acord este, ca ziarul „Patria să nu maĭ facă opoziţie guvernatoruluĭ Bourguinon. Asta ar fi pricina, pentru care tinĕrul deputat, dl Iancu cav. de Flondor s'a retras din direcţia acestuĭ ziar. În schimb înse, în urma acorduluĭ între Românĭ şi presidentul ţĕriĭ, duluĭ Dr. V. Branişte i-s'a dat permisia să se întórcă éraşĭ in Bucovina şi să reia direcţia „Patrieĭ".

Transvaal. Nimic nu s'a întîmplat maĭ însemnat în timpul din urmă pe câmpul de luptă. Roberts a trimis, ce e drept maĭ întrégă armata sa din Bloemfontein, ca să încunjure celea 4—5000 de Burĭ, ce iĭ făceaŭ nĕcaz în partea sud-ostică a Orangeluĭ, dar Buriĭ aŭ fost atât de şireţĭ, în cât aŭ zădărnicit încercările luĭ Roberts. Eĭ s'aŭ retras cu toţiĭ întregĭ, sănătoşĭ în munţiĭ din apropiere.

Ba după cum s'a adeverit maĭ târziŭ, Anglezilor nicĭ aceea nu le a succes, ca să golésca Natalul de armele Burilor, carĭ în timpul din urmă s'aŭ refăcut de perderile suferite.

Spre lumină.

Din necuprinsul haos ne apare
Al zileĭ domn, lucind de fericire,
Redeşteptând natura c'o privire
Şi focul luĭ s'aprinde tot maĭ tare . .

Din dese negurĭ ĭasă luna 'n nópte,
Şi stele miĭ din întunerec ĭasă . . .
Ér în vĕzduh un farmec sfînt se lasă.
Şi din pămînt vin dulcĭ şi calde şópte . .

. . . .

Către lumină totul se îndréptă,
De întunerec fuge, se 'ngrozeşce . . . .
Sus inimă! Din nópte te deştéptă!

. . . .

Nu vedĭ că vălul negru să 'nteţesce,
Ş'acopere bătaia ta curată? . . .
Înprăşcie-l, din noŭ întineresce!

I. Agârbicean.

În alte lumĭ.

— Poem în prosă. —

La pórta raiuluĭ, Sfîntul Petru cerca să capaciteze un îngeraş.

— Nu se póte . . . ţĭ-am spus. Dumnezeŭ nu îngăduie să te coborĭ, şi apoĭ nu sciĭ tu ce-ĭ acolo, pe pămînt.

Şi bietul înger îşĭ frângea mânile, plângĕnd.

— Lasă-mĕ, să sciŭ şi eŭ ce-ĭ. Aşa aşĭ dori să vĕd şi eŭ pămîntul, să cunosc şi eŭ ómeniĭ. E aşa de frumos pămîntul — o stea pierdută în chaosul de astri. Lasă-mĕ şi pe mine.

Sfîntul Petru se înduioşă. Se gândia la amara desilusionare, ce l'ar cuprinde pe bietul îngeraş, când ar cunósce de aprópe pămîntul, acel astru pribeag, care de departe străluce ca stea, ér de apróne e tină şi noroĭ . . .

Se audĭ un fâlfâit de aripĭ. Îngerul morţiĭ aducea un suflet la tronul Dumnezeiriĭ. Şi era curat sufletul acela, maĭ alb şi maĭ curat ca marmora de Carara.

Îngeraşul privi uimit la el.

— Viĭ de pe pămînt?

— De pe pămînt.

— Şi ce-ĭ acolo?

Sufletul zimbi a durere.

— Lasă . . . de ce să maĭ sciĭ şi tu?

— Pentru că voesc să sciŭ, pentru că voesc . . . te rog!

Şi éraşĭ începu îngeraşul să-l róge şi să plângă.

Sufletul îl luă şi-l duse în un colţ ascuns şi începu să-ĭ vorbéscă.

Din pórta raiuluĭ Sfîntul Petru privia cu milă şi dragoste la eĭ.

Şi cum sufletul începu să povestéscă de durerile şi ticăloşiile lumiĭ pămîntene, micul îngeraş îşĭ ascunse faţa în palme şi plânsă — şi plânsă.

Simin.

Fondul de salarisare.

În loc de cunună veşteditóre pe cosciugul repaus. Iosif Ciura, paroch în Buciumşéşă, On. Ariton Popa a colectat următórele sume, pentru fondul de salarisare al preoţilor archidiecesanĭ:

Ioan M. Muntean, învĕţ.	1 cor.
Dr Ştefan Banfi, medic montan . .	2 „
Dş. Cornelia Chirilă, învĕţ.	2 „
Ioan G. Macaveiŭ proprietar . . .	4 „
Ioan Macaveiŭ l. M. „ . . .	4 „
Ales. Macaveiŭ jun. „ . . .	4 „
Aviron Macaveiŭ „ . . .	4 „
Nicolae Ionuţ Cióba „ . . .	2 „
Nicol. David l. George „ . . .	2 „
Ales. Macaveiŭ, cantorul	4 „
Ioan Macaveiŭ l. Aviron	2 „
Ariton M. Popa	10 „
La olaltă	41 cor.

Noutăţĭ.

Scirĭ personale. Escelenţia Sa Mitropolitul Victor a plecat Mercurĭ sara la Budapesta, să ieĭe parte la lucrările comisiuniĭ de congrua.

Fără biserică. Mercurĭ a rĕposat în Zenta fostul deputat dietal Ladislaŭ Szabó, pe care preotul romano-catolic n'a voit să-l îmormînteze, fiind că după introducerea căsătorieĭ civile s'a căsătorit a doua óră şi a trăit viéţă conjugală fără să se fi cununat cu soţia sa conform canónelor bisericiĭ. A trebuit să fie înmormîntat prin preotul reformat.

Pentru George Lazar. În ziua de Sf. George, se va celebra în biserica din Avrig un părăstas pentru primul dascăl al Românieĭ, pentru George Lazar.

Oraş pustiit de flacărĭ. Ottawa, oraş în America de nord, capitala uneĭ provinciĭ din Canada, a fost apróp̆e total pustiită de incendiŭ. Paguba se urcă peste 12 mil. dolarĭ. Maĭ mult ca 10 miĭ ómenĭ aŭ rĕmas fără adăpost, şi mulţĭ aŭ perit în flacărĭ. Se spune, că focul a fost pus.

Falsificătorĭ din banĭ. Ér s'a dat de urma uneĭ bande de turdenĭ, carĭ falsificaŭ baniĭ. De astă dată compania e fórte ramificată. Maşina a fost aflată în Cluş.

Éră-şĭ calendarul. La 1 Maiŭ n. se va întruni Sf. Sinod al bisericeĭ din România, cu care ocasiune va veni în desbatere şi chestiunea schimbăriĭ calendariuluĭ. Prevedem, că Ss. Părinţĭ nu vor accepta introducerea nouluĭ calendar, căcĭ a spus unul din P. Sfinţiţiĭ Archiereĭ, că asta e chestie dogmatică.

Proces de pressă. „Tribuneĭ" i s'aŭ intentat éră-şĭ proces de pressă pentru 7 articliĭ scrişĭ în memoria luĭ Iancu. Rĕspunderea aŭ luat'o dniĭ Ioan Scurtu, G. Novacoviciĭ şi redacţia.

Procesul fonduluĭ Iancu. a trecut şi prin hotărîrea tableĭ regescĭ din Cluj. La Alba-Iulia dl Liviŭ Albini fusese achitat fiind găsit nevinovat, tabla din Cluj înse l'a aflat „vinovat" şi l'a osândit la 10 lunĭ temniţă, pe care înse i-le socotesce împlinite prin cele 14 lunĭ ce le-a stat închis în vremea cercetăriĭ.

Serată literară-musicală. Societatea de lectură „Petru Maior" din Budapesta aranjéză azĭ o *Serată literară-musicală* urmată de dans sub patronajul Ilustrităţiĭ Sale D-luĭ Dr. Alexandru Mocsonyi cu graţiosul concurs al domnişórelor Virginia Gallu, Clotilda Oltean şi Valeria Popp şi al tinerilor Ernst Lenghel de Bagota şi Iuliŭ Puşcariŭ.

Necrolog. † *Clemente Muntean,* paroch în Hepria, distr. Sebeş, a repausat în 20 Martie n. în etate de 68 anĭ, în al 47-lea an al preoţieĭ.

Fieĭ ţĕrîna uşóră!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

I.

(Continuare.)

Acésta frumsĕță îĭ era caracteristica și maĭ pe sus de tótă închipuirea. „Frumsĕța drepților — cum zice Psalmistul, — sémĕnă cu frumséța bisericilor,“ [1]) ea înalță sufletul la Dumnezeŭ.

Monica își încununa apoĭ farmecele sale cu modestia eĭ amabilă. Părinții eĭ, ca toțĭ părinții, fie aceia cât de credincioșĭ, mândriĭ de frumséța ficeĭ lor — nu sciaŭ ce se maĭ facă spre a o înălța și maĭ tare. Dar ea refusa, cu o statornicie blândă tóte haĭnele scumpe și parfumate, în carĭ părinții ar fi voit să o vadă îmbrăcată.

Ea învĕțase de la doctoriĭ ceĭ marĭ aĭ Africeĭ, Tertulian și Cyprian, a prețuĭ simplitatea și modestia și a cunósce, cât e de greŭ a conserva sub vestminte luxuóse o inimă mortificată și gata spre orĭ ce sacrificiŭ. Se îmbrăca maĭ bucuros într'o haĭnă simplă, largă, fără ciucurĭ și fără tivitu̦rĭ, pe cum purtaŭ pe atuncĭ fetele creștine și de carĭ se vĕd destule în picturile din catacumbe.

Ast fel trecu copilăria Moniceĭ, ca și o aurora frumósă, care prevestesce o zi și maĭ frumósă. De abia intră în aniĭ juneții și o și pețiră. Părinții s'aŭ și învoit, și prin o dispusețiune necuprinsă a luĭ Dumnezeŭ, acésta juna, care aĭ fi credut, că va păși pe urmele sfinteĭ Agnete și Agata, acésta copilă sfîntă și amabilă, care dacă o dată a rĕmas în lume, se părea, că cel puțin va fi predestinată la o căsătorie fericită — a fost dată unuĭ bărbat, care se părea maĭ puțin vrednic de acésta soție.

Patriciŭ, cu care acum trebue să facem prima cunoscință, s'a născut în Tagasta, și de și originea și légănul luĭ e acoperit de o umbră, ce nicĭ un critic nu o va pute împrăștia, — probabil se ține de o familie veche și nobilă, încă maĭ înaltă de cât a Moniceĭ. Așa credeaŭ cel puțin scriitoriĭ ceĭ vechĭ, neputênd esplica alt cum acésta căsătorie. De fapt Patriciŭ avea puțină avere, [2]) ér rangul, ce-l ocupa nu era așa înalt, cum cred uniĭ scriitorĭ. Era *curial*, adecă membru al senatuluĭ orășenesc. Acest oficiŭ înse îl pute ocupa orĭ cine, dacă avea 26 jugere de pămînt; era tare neînsĕmnat, maĭ ales în orașele maĭ micĭ și pe lângă aceea devenise tare greŭ în urma uneĭ legĭ, carea obliga pe curialĭ, ca să scótă darea pe rĕsponsabilitatea lor și să suplinéscă din al lor propriŭ, dacă nu se ajungea. De aceea ómeniĭ se feriaŭ de acésta onóre îngrozitóre de curial, maĭ ales fiind că poporul nu pute plăti, de sĕrac ce era; érá erariul nesăturabil nu voia să audă de nimic. [3]) Patriciŭ, de și era ruinat în avere, saŭ aprópe de ruină, pe cum eraŭ în timpul acela ceĭ maĭ mulțĭ curialĭ, se trăgea înse dintr'o familie de o nobilitate veche. Cât despre însușirile luĭ personalĭ, s. Augustin zice, că inima luĭ prețuia maĭ mult, de cât averea luĭ. În urmă s'a și adeverit acésta. Dar aceste însușirĭ bune, pe carĭ le vedem desvoltându-se prin lucrarea delicată a aceluĭ ânger, pe care Dumnezeŭ i-l-a dat de soție, eraŭ nu numaĭ înfundate în adêncimea inimeĭ luĭ, de unde cu greŭ se aretaŭ, dar chiar acoperite și astupate sub nisce năravurĭ fórte triste și rușinóse.

Patriciŭ era păgân, ceea ce înse în mijlocul seculuĭ al patrălea, în dată după sinodul din Nicea, în timpul, când străluciaŭ: Atanasiŭ, Pavel și Antoniŭ, arĕta o nepăsare grozavă față de cele maĭ momentóse cestiunĭ ale viețiĭ. Cel puțin dovedesce o enormă orbie sufletéscă, care fără îndoélă a fost urmarea pasiunilor desfrînate. Și întru adevĕr amîndouĕ le aflăm și la Patriciŭ. Atât de nepăsătoriŭ era el în cele religióse, în cât o viéță familiară petrecută cu o soție sfîntă în decurs de 18 anĭ de abia l-a putut schimba în cât va. Așa de puțină deosebire făcea între pĕcat și virtute, în cât pentru îndestulirea superbieĭ sale a dese orĭ espunea pericolelor corupțiuniĭ pe propriul sĕŭ fiŭ. Avea un caractĕr violent, despre care azĭ nicĭ ideă nu-țĭ poțĭ forma. Petele vînete, ce zilnic apăreaŭ pe fețele damelor cunoscute, saŭ înrudite cu Monica, eraŭ tot atâtea urme ale brutalitățiĭ bărbaților lor — și acest fapt trist nicĭ că era bătătoriŭ la ochĭ, într'atâta s'a îndătinat în societățile nesimțitóre din Africa, pe carĭ spiritul creștinismuluĭ încă nu avuse timp se le străformeze. Și totușĭ, când se audise, că Monica se va mărita după Patriciŭ, toțĭ s'aŭ cutremurat, pentru că Patriciŭ era și maĭ vestit de grobian și dur, ce era.

Dar pocalul amărăciunilor era încă numaĭ de jumĕtate. Pentru a fi cine va demn de Monica, pentru a o ferici și a se ferici prin ea, ar fi trebuit să înțelégă aceea sfîntă iubire creștinéscă, ce umplea inima eĭ, — ar fi trebuit să pricépă continența, modestia, frăgedimea, stima împrumutată și tóte acele lucrurĭ alese, carĭ daŭ căsătorieĭ onóre, farmec și sfințenia. Dar viéța de până acĭ a luĭ Patriciŭ era pĕtată de o slăbiciune rușinósă, în care durere! îl vedem recădênd în dată după ziua cununieĭ.

Ca să ilustrăm acésta posiție tristă, amintim, că Monica abia era de 22 anĭ, pe când Patriciŭ numĕra maĭ mult ca încă o dată atâta.

Nu se póte nega, că diferința de etate, adăugêndu-se la deosebirile însușirilor spiritualĭ, ale inimeĭ, caractĕruluĭ, gustuluĭ și maĭ ales ale principiilor, — abia aŭ putut lăsa loc visurilor de fericire. Ba din contră tóte — tóte prevestiaŭ numaĭ o tristĕță neîncunjurabilă; o singurătate îngrozitóre a inimiĭ și a mințiĭ, ér în urma acesteĭ singurătățĭ pericole saŭ greșelĭ, — dacă feciόra acésta tinĕră nu s'ar fi ridicat la un grad atât de înalt al virtuților eroice, ca prin aceste să supórte în mod virtuos amărăciunile, se încunjure greșelele, și cine scie? dóră să-șĭ împrăștie întunerecul din jurul sĕŭ.

Considerând tóte acestea vrênd — nevrênd ne vine să întrebăm, cum de s'aŭ putut hotărî părinții Moniceĭ la o ast fel de căsătorie?

Pentru că în urmă viéța e destul de grea, la ce se o maĭ îngreunăm de bună voe? Apoĭ natura omenéscă e cu mult maĭ slabă, de cât să fie lucru consult de a conta la o inimă eroică. A fară de acestea eĭ eraŭ creștinĭ, și încă creștinĭ bunĭ, cum de nu sciaŭ dară, ce paș e pașul la căsătorie? cât de grele sînt lanțurile aceleia, dacă ea împreună douĕ suflete, carĭ nu-s create unul pentru altul? Cum de nu sciaŭ, că a cununa pe o tinĕră religiósă cu un bărbat nepăsătoriŭ și raționalist e a o cununa cu róse spinóse, e a o osândi încă în tinerețe la un martiriŭ fără de sfârșit?! Ceĭ din vechime aveaŭ o pedépsă ca acésta; a nume legaŭ pe cel viŭ de un mort, apoĭ așa îl închideaŭ în una și aceia-șĭ cameră.

De ar fi cugetat părinții Moniceĭ la tóte acelea, la ce î-ar fi putut învĕța credința, — saŭ lipsind acésta, — mintea, esperința saŭ cel puțin inima lor, — s'ar fi cutrĕmurat, și par'că s'ar fi reținut de la sforțarea uneĭ atarĭ căsătoriĭ. Eŭ nu sciŭ împrejurare, în carea părinții — fie aceia și creștinĭ — așa de ușor s'ar lăsa a fi sedușĭ și orbițĭ, ca atuncĭ: când e vorbă de măritarea fetelor.

Patriciŭ era păgân, nepăsătoriŭ, om fără principiĭ: nu face nimic! îl va schimba Monica. Era iute și rĕŭ la fire, dar bun la inimă. Trăia până acum ușuratic, — dar acum nu maĭ era tinĕr, și s'a stins focul pasiunilor în el; — apoĭ era de nêm bun de viță veche; e om de omenie, loial și cavaler, și . . . ce-țĭ maĭ trebue?

Écă așa se légă căsătoriile, va se zică, așa se jertfesc tinerele fete lacrimilor, carĭ cu atâta-s maĭ amare, cu cât trebue să le verse pe ascuns.

Cât despre Monica probabil, că ea nu avea scire despre lucrurile aceste durerόse. Ea credea mameĭ sale și se încredea în judecata părinteluĭ sĕŭ. Și — pe cum se întîmplă de a rêndul cu cele maĭ multe feciόre blânde, — cându-șĭ dădu mâna luĭ Patriciŭ înaintea altariuluĭ împlini maĭ mult numaĭ un act de supunere fiéscă.

Uniĭ dintre scriitorĭ zic, că sfînta Monica simția antipatie față de acéstă căsătorie, și că șĭ-a și făcut cu umilință și respect observațiunile sale înaintea părinților; după ce înse trebuia să cedeze, de óre ce Dumnezeŭ voia, ca numaĭ prin ispite amare să-șĭ câștige ea onórea de a fi mama unuĭ sfînt Augustin: se mângăia cugetând la binele, ce-l va pute face unuĭ suflet sĕrman și că măritându-se se sacrifică în mod eroic. Atâta înse e sigur, că după ce Monica se ruga mult și în schimb câștiga comorile marĭ ale credințeĭ și ale generosităţiĭ, — pentru că rugăciunea nicĭ o dată nu rĕmâne nerĕsplătită, — nepăsându-ĭ de nimic alta, saŭ fiind gata la tóte, în tótă gloria virtuților străluci înaintea altariuluĭ, în cât a mișcat pe toțĭ ceĭ de față. „Cine ni-ar pute spune — esclamă un scriitoriŭ dintre ceĭ vechĭ — cum era feciόra acésta tinĕră și sfîntă, când stătea acolo înaintea altariuluĭ, ca să depună jurămîntul sfînt, jurămîntul, cu care-șĭ lega apoĭ viéța? Ce sfială sfîntă? Ce frumsĕță sufletéscă i-se oglindia pe față? Ce modestiă neasĕmănată!“ [1]) Dar aceste nicĭ nu se pot descrie, ar fi trebuit se le vedĭ!

(Va urma.)

[1]) Psalm 143. v. 12.

[2]) »Mărturisirile« lib. II. c. 3.

[3]) Possidius. Viéța sfîntuluĭ Augustin.

[1]) Boll. 4. Maiŭ.

Lumina în cultul dumnezeesc.

(Continuare.)

Mărturisirile acestea ale scriitorilor celor din vécurile cele dintâiŭ ale bisericiĭ le maĭ întăresc și câte va dintre sinódele maĭ vechĭ. În sinodul ținut în Cartago pe vremea s. Ciprian, adecă în an. 253, s'a statorit în can. 6: „Acolythus, cum ordinatur ab Episcopo, quidem doceatur, qualiter in officio suo agere debeat; sed ab Archidiacono accipiat ceroferarium cum cereo, ut sciat se

ad accendenda lumina ecclesiae mancipari.“ Pe vremea sinodului icumenic al III-lea ținut la Efes în an. 431 s'a făcut o procesiune măréță în Constantinopol la biserica sfințitului martir Mochie. Atuncia poporul aflând despre hotărîrea sinodului a recitat și anatimatisarea solemnă a luĭ Nestoriŭ. [1]) Despre procesiunea acésta cetim următórele: „Toți, atât călugării, cât și poporul, aŭ mers în procesiune la biserica s. martir Mochie. Și céta călugărilor cu făclii de céră vedênd mulțimea ómenilor, celor ce cântaŭ, a esclamat cu glas mare împotriva vrășmașuluĭ luĭ Christos (împotriva luĭ Nestoriŭ) . . . .“ În actele sinodului icumenic al IV-lea ținut în Calcedon la an. 451 încă ni-se spune despre o primire solemnă din partea cetății Efesului „cu făcliĭ de céră și cu candile“. [2]) Dóuĕ sinóde ținute în Braga din Spania la an. 563 cap. 7 și la an. 572 can. 2 încă destinéză cu prilejul împărțirii averii bisericescĭ partea eĭ a treia „reparationi vel luminari ecclesiae“. [3]) și altul ținut tot acolo în an. 675 can. 5 hotăresce: „Ut unusquisque Episcoporum meminerit, ut non prius dedicet ecclesiam, nisi antea dotem accipiat; nam non levis est ista temeritas, si sine luminariis vel sine sustentatione tamquam domus privata consecretur.“ Cunoscut e și canonul sinodului ținut în Orleans: „Nemo ecclesiam aedificet, antequam praefiniat, quae ad luminaria et custodiam sufficiunt.“

Pentru ca să se pótă nutri mulțimea luminilor și candilelor, credincioșii jertfiaŭ în zile anumite unt de lemn, céră și alte lucrurĭ ardĕcióse și binemirositóre. La obiceiul acesta se referesce canonul 2 apostolesc: „Să nu se dea voe a aduce óre ce la altariŭ, fără numaĭ unt de lemn pentru sfînta candilă.“ [4]) Éră în canonul apostolesc al 3-lea se zice: „Să nu se dea voe a aduce alt ceva la altariŭ, a fară de unt de lemn pentru luminări și tĕmâie pe vremea sfinteĭ jertfe.“ S. Atanasiŭ în epistola sa „Ad orthodoxos“ scrie între altele și următórele: Arianiĭ și soțiĭ lor păgânĭ intrând în biserică „uniĭ aŭ răpit tóte cele ce aŭ aflat, alțiĭ aŭ împărțit între olaltă, cele ce aŭ depus óre cari, o cuantitate mare de vin, carea o aŭ aflat acolo, parte aŭ beut-o, parte aŭ vĕrsat-o, parte aŭ dus-o, untul de lemn cel grijit acolo l-aŭ luat, — sfeșnicele pe loc le-aŭ pus la părete, făcliile de céră (*κηριόλους*) ale biserici le-aŭ aprins idolilor.“ [5]) S. Evodiŭ, carele a trăit pe o vreme cu s. Augustin, încă ne spune, că peregrinătorii și creștinii evlavioșĭ jertfiaŭ la mormîntul s. Ștefan unt de lemn, făclii de céră și alte obiecte prețióse. Acela-șĭ lucru ni-l spune și s. Paulin despre s. Felix:

„Ast alii pictis accendant lumina ceris
Multiforesque cavis lychnos laquearibus adstent
Ut vibrent tremulaque funalia pendula flammas.“

Și acésta nu s'a întîmplat, numaĭ pentru că o permiteaŭ păstoriĭ răbdând esprimarea acésta a evlavieĭ creștinilor, ci păstoriĭ dimpotrivă pătrunșĭ fiind și eĭ de spiritul evlavieĭ adevĕrate provocaŭ pe credincioșĭ, să o facă acésta cât de des și declaraŭ darurile acestea de lucrurĭ bineplăcute luĭ Dumnezeŭ. Așa zice bună óră s. Augustin: „Qui possunt, aut cereolos aut oleum, qui in cicindelibus mittatur, exhibeant.“ [1]) Primirea darurilor acestora din partea superiorilor bisericescĭ era cu o cale și un semn al comuniuniĭ bisericescĭ, de care avea parte, cel ce aducea darurile acestea; de la ereticĭ și necredincioșĭ nu era adecă iertat, să se priméscă nicĭ unt de lemn nicĭ céră nicĭ alte darurĭ. [2])

Pe cum am vĕḑut deja din citatele de maĭ la deal și maĭ pe urmă din cuvintele s. Atanasiŭ, deja firea lucrului a pretins, ca biserica să pórte grije de gătirea de base diferite pe sama luminiĭ de céră și de unt de lemn. Se folosiaŭ în bisericĭ candele și sfeșnice de tot minunate și gătite cu multă artă. Ele cu o cale constituiaŭ și o podóbă a bisericiĭ. Unele eraŭ de sticlă, altele de metal, de argint și de aur. Une oria atîrnaŭ de lanțurĭ frumóse, [3]) de alte orĭ staŭ în jurul altariuluĭ și în anumite locurĭ ale bisericiĭ, de alte orĭ eraŭ întărite de columne, de alte orĭ le purtaŭ acoliții și ceroferariĭ. Mărturia cea maĭ veche despre lucrul acesta e epistola a II-a a s. Clemente Rom. (91—100) cătră Iacob fratele Domnuluĭ. Adevĕrat că părerea comună privesce epistola acésta de pseudepigrafă, dară ea chiar și așa totușĭ constituesce o mărturie veche creștină, carea între altele ne spune: „Non modo altaris velam, sed et candelabrum, si fuerint vetustate consumpta, cremari debere.“ Am vĕḑut maĭ de parte, cum Prudențiŭ introduce [4]) pe judecătoriul păgân zicĕnd cătră s. Laurențiŭ despre creștinĭ:

„Argenteis scyphis ferunt
Fumare sacrum sanguinem,
Auroque nocturnis sacris
Adstare fixos cereos.“

S. Paulin în poema a 9-a ne spune, unde atîrnaŭ orĭ eraŭ așeḑate candelele:

„ . . . Tectoque superne
Pendentes lychni spiris retinentur ahenis.
Et medio in vacuo laxis vaga lumina nutant.
Funibus undantes flammas levis aura fatigat.“

Tot asemenea și în poema a 11-a:

„At medio in spatio fixi laquearibus altis
Pendebant per ahena cavi retinacula lychni.“

Cine nu recunósce în acestea policandrele nóstre, carĭ de-a rîndul atîrnă în mijlocul bisericiĭ? Dară în poema a 3-a grăesce dînsul și despre sfeșnice și candele, carĭ atîrnaŭ în jurul altariuluĭ:

„Clara coronantur densis altaria lychnis.“ [1])

Despre sfeșnicele acelea, carĭ se întăriaŭ de columne, scrie Paulin tot așa de frumos:

„ . . . vel circumfixa per omnes
Ordine dimenso quasi candelabra columnas,
Depictas extare gerunt quae cuspide ceras
Lumina ut inclusis reddantur odora papyris.“

Paulin în poemele acestea nu grăesce despre un obiceiŭ noŭ, care să se fie introdus numaĭ în zilele luĭ, ci despre un obiceiŭ, care se păzia deja de multă vreme în cultul dumnezeesc al catolicilor. Dóră avem doveḑĭ sigure de ale obiceiuluĭ acestuia deja de pe vremea persecuțiunilor. În actele proconsulare ale luĭ Silvan, [2]) la carĭ se provócă deja s. Augustin, [3]) pe lângă potire de aur și de argint, șese urcióre de argint și o cădelniță de argint se maĭ amintesc șepte candele de argint, dóuĕ sfeșnice pentru luminĭ marĭ de céră, șepte base micĭ de candele orĭ lămpașe de aramă cu candelele ținĕtóre de ele, și un spre zece candele de aramă cu lanțurĭ. În ce chip potirele de aur și de argint se țineaŭ de obiceiul cultuluĭ dumnezeesc, și chiar de aceea siliaŭ persecutătoriĭ pe creștinĭ, să le dea, așa se țineaŭ de obiceiul acela și sfeșnicele, candelele marĭ și micĭ și lămpașele. Așa numitele cereofala saŭ cereophala aŭ fost probabil nisce sfeșnice, în carĭ se puneaŭ făcliĭ de céră, și carĭ le purtaŭ acoliții în funcțiile sacre. Papa Gregoriŭ I. și Ordo I. Romanus le numesc cereostata și cereostala. [4]) Ceĭ ce le purtaŭ, se numiaŭ cereostatarii. Dară bibliotecariul Anastasiŭ amintesce și cereostata de acelea, carĭ nu se purtaŭ, ci staŭ înaintea móștelor sfinților. El spune despre Papa Ormisda, că a jertfit sfîntuluĭ Petru dóuĕ sfeșnice de acestea, carĭ eraŭ de argint și eraŭ grele de 20 de funțĭ. Sfeșnicele acestea grele nu puteaŭ decĭ, să se pórte dintr'un loc într'altul. Asta se vede apoĭ și maĭ limpede din cele ce istorisesce Anastasiŭ despre Papa Vigiliŭ: „Cereostatas argenteas deauratas maiores duas dedit, quae stant usque hodie ante corpus B. Petri Apostoli.“ Și despre Leo III: „Nec non cerostatas ex argento mundissimo stantes iuxta ipsum lectorium.“ A fară de acestea maĭ esistaŭ încă și canthara cerostata, carĭ aveaŭ forma uneĭ mese, pe care puteaŭ, să se întăréscă maĭ multe făcliuțe de céră. Despre Papa Silvestru spune Anastasiŭ: „Canthara cerostata 12 arca pens. singula libras tridecim.“ Acestea stăteaŭ acum alăturia altariuluĭ în un anumit rînd, acum jur împrejur de ciboriŭ, în ce chip istorisesce Anastasiŭ despre Leo III: „Fecit super ciborium de altari maiori B. Petro Apostolo canthara maiora 4 ex argento purissimo habentia in medio cereos

---

[1]) Concil. Hardouini T. I. col. 1587.

[2]) Concil. Hardouini T. II. col. 526.

[3]) L. c. T. III. col. 351. 386.

[4]) V. Cotolerii Patr. apost. T. I. fol. 436.

[5]) Op. ed. Maurina Paris. 1698. T. I. p. 114.

[1]) Sermo 215 de tempere.

[2]) Cf. s. Theod. Studit. epist. 1. 2. epist. 214. fol. 593. ed. Sirmondi.

[3]) Candelele după forma lor felurită aveaŭ și numirĭ felurite. Cantari, Delphini, Lychnici se numiaŭ candelele de unt de lemn. Sfeșnicele rotunde se numiaŭ Coronae.

[4]) Hymn. in s. Laur. v. 18. ed. Ruinart.

[1]) Obiceiul de a așeḑa sfeșnice pe altariŭ s'a introdus numaĭ maĭ târziŭ, probabil numaĭ în vécul al XVI-lea.

[2]) Ed. Baluzius L. II. Miscell. p. 91: Calices duo aurei, item calices sex argentei, urceola sex argentea, cucumellum argenteum, lucernas argenteas septem, cereofala duo, candelas breves aeneas cum lucernis suis septem, item lucernas aeneas undecim cum catenis.

[3]) L. III. c. Crescon. cap. 29.

[4]) V. Mabillon, Mus. ital. T. II. p. 5.

ex argento deauratos etc.“ Actele proconsulare citate mai la deal mai deosebesc de lucernae saŭ candele încă şi candelas breves saŭ lămpaşurĭ micĭ. Esistaŭ adecă dóuĕ felurĭ de lămpaşurĭ. Unele eraŭ maĭ marĭ şi se aşedaŭ în prăjinĭ, éră altele eraŭ maĭ micĭ şi se purtaŭ în mână de o verigă. Aşa numitele cicindelae eraŭ candele de sticlă, în care lumina nota aşa zicênd pe untul de lemn. Venanţiŭ Fortunat zice despre ele:

„Cuius vitrea natat ignis in unda.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Nóua Revistă Română“, Nr. 8 cu următorul cuprins: C. Rădulescu-Motru, Menirea partidului conservator. — N. Iorga, Ceĭ dintâĭ anĭ din domnia luĭ Vasile Lupu. — S. Sanielevicĭ, „Înviere“ roman de Tolstoĭ. — Ioan Petrovicĭ, O sărutare (poemă dramatică). — Sextil Puşcariŭ, Diminuţia în limba românéscă. — Emil Staicu, Ultimele perfecţionărĭ în arta navigaţiuneĭ. — Sergiŭ Cujbă, Morala omuluĭ politic. — Dem. Măciuceanu şi T. Dragu, Poveste? . . — Dem. I. Dobrescu, Origina sĕlbatică a nunţilor ţĕrănescĭ. — D. S. Vasiliŭ-Bacăŭ, Istoria Românilor întocmită după un plan cu totul noŭ. — Notiţe bibliografice. — Scrisorĭ de peste munţĭ de I. Iosif Sceopul. — Mişcarea culturală din districtul Gorj de De sub Paring. — Încurajarea industrieĭ ungare. — Societatea studenţimeĭ române din München „Patria“, de Remus P. Iliescu-Negruni. — Din Mehedinţĭ. — Inaugurarea exposiţieĭ din Paris. — Pascile (poesie) de Dumitru Ţimiraş. — Din vremurĭ de Dem. Gh. Simionescu. — Prinsóre (poesie) de Eug. Ştefănescu. — În somn (poesie) de Ioan Scurtu. — Censura la Paris. — Intermezzo (poesie) de Alex. Zamfirescu. — Stanislav copilul (cântec bĕtrânesc) de St. St. Tuţescu.

„Convorbirĭ literare“ cu următorul cuprins: St. O. Iosif, La cules (poesie). — I. C. Argetoyanu, Asupra ultimelor descoperirĭ din Forum Romanum (studiŭ). — N. Iorga, Un vechiŭ răvaş şi o conspiraţie de de mult. — Florian I. Becescu, În zorĭ; Vis (poesiĭ). — G. Bogdan-Duĭcă, Inelul luĭ Ghighes (tragedie de Fr. Hebbel, traducere), Actul I. — I. Bogdan, Istoria Bucurescilor de G. I. Ionnescu-Gion (recensiune). — Sextil Puşcariŭ, Al şaselea anuar al Seminaruluĭ românesc din Lipsca (recensiune). — N. Iorga, I. Valaori şi D. Evolceanu: Cronică şi Bibliografie.

Povestea Privighetoriĭ, e titlul uneĭ drăgălaşe poveştĭ compuse de prof. I. Manliu, după minunata poesie „înşirăte-mărgărite“ de Vas. Alesandri. Broşurica elegant tipărită pe hârtie fină costă 25 banĭ. Se află de vîndut şi la Tipografia nóstră.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Istoria legiĭ nóuĕ de Dr V. Szmigelski, tomul I. Tinereţele luĭ Isus. Isus ca profet, 399 pag. preţul 4 cor. tomul II. Isus ca preot, 320 pag. preţul 3 cor. 40 fil. Şi în tomul al doilea apărut acum întâlnim acelaşi stil plin de frumseţă, aceeaşi limbă românéscă curată, aceeaşi admiraţiune şi încântare pentru faptele măreţe sĕvîrşite de Omul-Dumnezeŭ în ultima sĕptĕmână petrecută pe pămînt. Şi venitul ce va realisa din cartea acésta autorul îl destinéză fonduluĭ provincial de salarisare la care dînsul a pus basă.

Recomandăm istoria acésta cu tot deadinsul ca pe o scriere necesară şi fórte folositóre fie căruĭ adevĕrat creştin.

Posta redacţiuniĭ.

„Tĕrnăveanul mic“, regretăm, dar nu se póte. Afacerea e odiósă şi apelul Dtale ar rĕmâné fără efectul dorit, ceea ce ar fi în detrimentul causeĭ. Salutare!

O coristă în B. Acum e alt nĕcaz. Neputĕndu-ĭ face loc, de cât póte, în numĕrul viitor, şĭ-a perdut actualitatea. Póte vi-se va maĭ oferi ocasie. Complimente!

„Preotuluĭ bĕtrân“. Mulţumită, în numĕrul viitor. După cum cred eŭ, de data viitóre veĭ fi Dta cel dintâiŭ. De nu greşesc, apoĭ e maĭ preferabil ce a lăsat, de cât ce a luat. Maĭ scrie-ne şi altă dată.

Doctoruluĭ. Cât ce vom dispune de loc, îţĭ va veni rêndul. Îmĭ pare bine, că ne ajuţĭ, îţĭ sîntem recunoscĕtorĭ. Ceealaltă s'a dat la revisie. Respectuóse complimente!

Dluĭ *P. C.* în *O.* Scuzaţĭ de întârziere, în numĕrul viitor de sigur.

On. *S. Z.* în *B.* Primit. Resultatul îl veĭ vedé. Salutărĭ frăţescĭ.

Ujnémet. Cu mulţumită primit şi achitat până la 1-a Iuliŭ 1900.

M. Bĕld, Văliśra şi *Cetate de baltă.* Primit şi achitat pe an. 1899.

Deşanĭ. Primit şi achitat pe an. 1897 sem. 2-lea şi 1898 sem 1.

G. Cs. Déva. Primit cu mulţumită şi achitat 1898 Octobre—Decembre şi 1899 Ianuar—Martie.

Imbuz. Primit şi achitat an. 1899 Octobre—Decembre.

Căpuşul de Câmpie. Primit cu mulţumită şi achitat aniĭ 1893—1895.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:

Aurel C. Domşa.

Comunicarea trenurilor prin gara Kükülllöszög—Blaş.

(valabil din 1 Maiŭ 1900).

Sosĕsc			***Plécă***		
1. *De cătră Teiuş:*			1. *Cătră Teiuş:*		
Tren accelerat,	9·04	dim.	Tren mixt,	12·58	d. a.
„ mixt,	2·26	d. a.	„ accelerat,	7·35	sara
„ personal,	1·02	nóptea	„ accelerat,	2·26	nóptea
„ accelerat,	12·28	„	„ personal,	2·52	„
2. *De cătră Copşa:*			2. *Cătră Copşa:*		
Tren mixt,	12·56	d. a.	Tren accelerat,	9·05	dim.
„ accelerat,	7·34	sara	„ mixt,	2·28	d. a.
„ accelerat,	2·21	nóptea	„ personal	1·07	nóptea
„ personal,	2·51	„	„ accelerat,	12·29	„
3. *De cătră Sóvárad:*			3. *Cătră Sóvárad:*		
Tren personal,	12·47	d. m.	Tren mixt,	3·25	nóptea
„ mixt,	7·15	sara	„ „	2·58	d. a.
„ „	8·25	dim.	„ personal,	9·10	dim.

Tipografia Seminaruluĭ archidiecesan.